

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre", i Heiberg, Johanne Luise: *Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 370. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr08val-shoot-idm140470727976624/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Føribgaaende lader til at glemmes saa let, at forsikre Dem, at vi aldrig kunne eller ville glemme den *humane* Dommer og den hjælpende Ven, vi fandt i Deres Excellence." Se Overskou V, 350. — *L. 10.* Overskou fortæller, at Repræsentanter for de 18, formæntlig Nielsen, Phister og Rosenkilde, forestillede Journalisterne „det Kunstfordærvelige" i Collins Virken, hvorefter Bladene optog nærgaende, anonyme Angreb paa ham. Se Overskou V, 347 l. — *L. 28.* en af Theatrets ... yndede Sangerinder : Formæntlig kgl. Kammeresangerinde Cathrine Simonsen (1816—49), der var en af Teatrets hyppigste Anseere om Ekstrahjælp, Gratifikationer o. l. Hun havde 8 Børn, deriblandt Sangeren Niels Juul Simonsen.

194. *L. 17.* Jonas Collin, der ikke selv var Æstetiker, fremkaldte Litteratur ved sin hjælpsomme Forstaaelse. Dette gælder ikke alene hans Forhold til H. C. Andersen, men han havde ogsaa afgørende Betydning for Vaudevillernes Fremkomst, trods Rabbeks Modstand. (Smk. Af Jonas Collins Papirer (1871), 70—79; 84—89; 113 f.). Ved sin Tiltræden som Teaterdirektor skrev Heiberg til ham: „Det er mig indlysende, at min hele Tilværelse haade i Litteraturen og i Livet er væsentlig knyttet til Deres Excellences Indvirkning, og at den ikke deene vilde være bleven en heel anden. Thi det var paa Deres Opmuntring, at jeg i mit Digtervirkssamband sluttede mig til Theatret." Se H. C. Andersen og det Collinske Hus (1882), 594.

195. *L. 2.* „Ja, vi ere nogle Asner" : I Tillæg til Julia Sædriug: Erindringer I (1894), 280—36 søger hendes Son, Kontorchef Marius Sædriug, at forsvare sin Morfæder, C. N. Rosenkildes Holdning over for Collin, idet han minder om, at Tillidsadressen til Teaterchef Levetzau var en Gentagelse. Allerede i 1842 havde de samme Skuespillere indgivet en Adresse til Kongen, da de frygtede, at Collin skulde blive Konedirektor. De havde altsaa fastholdt deres Opfattelse af hans æstetiske Mængler, om hvilke ogsaa Fro Heiberg var enig med Rosenkilde; smk. smst. I, 443. Forsaavidt kan man følge Kontorchef Sædriugs Redogørelse, men deimod ikke, naar han affærdiger Collins Velgørelser over for Rosenkilde med den Betragtning, at han derved gavmede den danske Nationalscene, som det var hans Pligt at vægte. Collins Hjælpsomhed var ikke af embedsmæssig Natur, men handlede i en dyb menneskelig Forstaaelse. Rosenkilde og de andre Adresseskriveres Aktion var en Fiske i rørt Vand, dels betinget af det mindre gode Forhold mellem Levetzau og Collin, dels af Lyst til at bestemme, hvem der skulde være den fremtidige Leder. — *L. 7.* en gennemgribende Reform : Collin bad Heiberg om hans Mening vedrørende et Forslag til Reduktioner, som Økonomiinspektør C. F. Lassen havde udarbejdet, og Heiberg svarede i en Redogørelse, dat. 22, 1838 (Coll. Saml. 234, 4^e, kgl. Bibl.) mod nogle Betragtninger, der ikke er uden Interesse som Indvise til hans Overtagelse af Chefposten o. A. Han mente, at den store Opera „hører aldeles ikke hjemme paa vort lille Theater og vil aldrig kunne trives i en By, der ikke er større end Kjøbenhavn. Hvad vi ere henviset til, er Syngestykket, det, som de Franske kalde Opéra-comique". Ledelsen burde derfor ikke engagere nogen, blot fordi vedkommende var i

Beståelse af en god Sangstemme, men først og fremmest tage Hensyn til det dramatiske Talent. Skete dette, vilde Syngestykket faa en ganske anden Plads i Repertoiret „end vore nuværende Sangere og Sangerinder med deres skrøbelige Stemmer og totale dramatiske Uforuuenhed ere istand til“. Man skulde ikke bryde sig om, at de „indbildte Musikkjendere“ vilde ryste paa Hovedet, men blot fornøje Publikum. Saaledes Værker som „Don Juan“ og „Figaros Bryllup“ burde reduceres til Dialog blandet med Sang. Over for Balletten var han noget forsigtigere, da Bourmonville „havde bragt den til et saadant Glæds punkt, at man nødig vilde sig for dens Reduktion“. Paa en Maade maatte man hellere helt opløse Balletten som „en uundværlig Luxusgenstand“ end indskrænke den. Dog var „Elverhøi“s Forfatter klar over, at man i saa Fald let vilde komme i Forlegenhed, fordi Dans ofte kræves i Skuespil. Efter at have fremsat nogle Bemærkninger om Kapellet og Forfatterens Honorar advarede Heiberg meget imod at løsrive Teatret fra Staten, „hvoraf Folgen vilde blive, at det ogsaa tabte sin Forbindelse med Nationen, sin Nationalitet, og lidt efter lidt kom i Hænderne paa uværdige private Entreprenører“. Staten burde betrage Teatret som en Dannelsesanstalt for sine Borgere og derfor tage denne Institution, som saa mange andre, under sin Varetægt. Heiberg vidste godt, at den modsatte Opfattelse i Øjeblikket vilde vinde Mængdens Bilfald, „da det jo er blevet en hvide-Anskuelse, at alle Virkekredse, ligesom Kirken af, skulde bestaa uafhængige af Staten. Men fra disse umodne Experimenter vil man engang komme tilbage“.

Teatrets mangelfulde Scenestruktion paatalte Heiberg skarpt. „Instruktøren er for Skuespillet, hvad Capelmesteren er for Orkesteret“. Det var forkasteligt, at Instruktøren samtidig virkede som Skuespiller. Naar Operaen kun bestod af Syngestykker, burde disse have samme Instruktør som Skuespillet. Han ansaa det for en Fejl, at Balletmester Bourmonville brugtes til at sette Operaer i Scene. Dertil havde han hverken dramaturgisk Indsigt eller æstetisk Dannelse, og navnlig manglede han Receptivitet: „Han kan ikke sætte sig ind i eller opfatte et fremmed Kunstværk, men kun sit eget. Hvad han ikke selv har frembragt, forstaar han ikke, hvilket allerede kan sees af et Par af de Balletter, som han fra fremmed Scene har overført paa vort Theater“. Instruktøren var „Poesiens Øie, der fra sit Standpunkt overseer og vaaer over det Hele, saa at Digterværket i alle Henseender skeer sin Ret, idet selv dets skjulte Nuancer og Hentydninger forstaas og opfattes rigtig, og komme tillyse i Udførelsen“. Heiberg indrømmede, at det ikke var let at finde en Moud, der var Plæden fuldkommen voksen, men mente, at Overskou maatte være den nærmeste. Heri tog han fejl, og det gjorde han ogsaa i sin Advarsel mod Oprettelsen af en dramatisk Elevskole. „Det maa være Enhvers egen private Sag, hvorledes han vil skaffe sig den nødvendige Forberedelse. Melder han sig uden denne, maa han afvises; og det bliver da hans egen Sag igjen, om han vil opgive det Hele eller erhverve sig det Manglende“. Det var ikke let at indse, hvordan dette skulde foregaa, naar Heiberg samtidig hævdede, „at Ingen i vort Skuespil-Personale har den dramaturgiske Kund-